

Investeringsunderlag ny vattenutställning Navet science center

1. Inledning

I Navets Affärsplan 2022-2025 är "Utställningar och rum som lockar till livslångt lärande" ett prioriterat område. Där står att *Navet ska attrahera nya och tidigare besökare och behöver därför fortlöpande utveckla huset. Den visuella och kreativa upplevelsen ska skapa mersmak.* Sedan affärsplanen antogs 2022 har mycket skett, framförallt vad gäller besöksmålsutvecklingen. Öppettiderna har utökats markant och antal besökare fördubblats. För att bibehålla antalet besökare och fortsätta vara ett relevant och attraktivt besöksmål måste Navet fortlöpande reinvestera och nyinvestera i sina utställningar. I dagsläget har Navet tio utställningar, där varje utställning har en livslängd på cirka tio år.

Navet science center föreslår en investering om 5 000 tkr för att bygga en ny permanent vattenutställning om cirka 200 m². Utställningen kommer att utgöra en bärande del i Navets långsiktiga utvecklingsplan och är centralt kopplad till samhällsutmaningar som klimatanpassning och hållbar vattenanvändning. Investeringen skapar förutsättningar för utveckling av besöksmålet, stärkt varumärke, utökad samverkan och vidareutvecklad pedagogik.

Satsningen ligger i linje med Direktionens beslut att från och med verksamhetsåret 2026 höja finansieringsgraden till Navet för att säkerställa den långsiktiga finansieringen gällande drift och investeringar. Satsningen innebär en årlig kostnad om 500 tkr, vilket ryms inom utökad budgetram.

2. Bakgrund och behovsanalys

Vatten är vår viktigaste resurs – men också en av de mest osynliga. Klimatförändringar, översvämningar och torka ställer nya krav på hur vi bygger våra samhällen och hur vi relaterar till vatten i vardagen. Samtidigt möter vi stora kunskapsluckor; allmänhetens förståelse för hur vatteninfrastrukturen fungerar och hur vardagsval påverkar hela system är ofta låg.

Den befintliga vattenavdelningen på Navet är 15 år gammal och tekniskt uttjänt. Betongfundamenten är mättade av vatten, vilket innebär att traditionella åtgärder såsom ommålning inte längre är möjliga. Framförallt lyckas inte den nuvarande utställningen kommunicera angelägen samhällsinformation kopplat till vatten, hållbarhet och vardagsbeteenden.

Mot denna bakgrund tog ett konsortium bestående av Navet science center, Borås Energi och Miljö AB, Samhällsbyggnadsförvaltningen i Borås Stad, Högsolan i Borås, Pipelife AB, Uponor AB samt RISE initiativ till ett gemensamt utvecklingsarbete redan 2022. I samverkan genomförde parterna en förstudie för att belysa hur en ny utställning på Navet skulle kunna bidra till ökad förståelse för vattenfrågor, klimatanpassning och samhällsplanering. Därtill har omvärldsbevakning och studieresor till museer och science centers i Sverige och Danmark genomförts för att lära av andras arbete med att kommunicera hållbart vatten.

Sammantaget gav arbetet värdefulla insikter om behovet av en ny, relevant och engagerande vattenutställning samt medskick kring framtida innehåll:

- *Kretsloppet* – att förstå vattnets väg och det egna ansvaret
- *Samhällsutveckling* – att möta ett förändrat klimat genom lokal anpassning
- *Vattnets egenskaper* – att uppleva vatten som en livsnödvändig och komplex resurs
- *Viskan* – att lära känna det lokala vattendraget och utveckla ambassadörskap

En ny vattenutställning ska

- Ersätta en gammal, uttjänt miljö
- Svara mot Navets strategi och mål för 2030, inklusive 50 000 publika besökare/år
- Stärka Navets skolprogram inom vatten och hållbar utveckling
- Möjliggöra samverkan med VA-aktörer, företag, förvaltningar och forskning
- Öppna upp för bredare målgrupper; inte bara de yngsta barnen
- Bidra till ett starkare varumärke och ökad samhällsrelevans för Navet

Sammantaget är investeringen i en ny vattenutställning den största enskilda satsningen på utställningsinnehåll under kommande femårsperiod. Den utgör ett viktigt steg i målsättningen att utställningsmiljön på entréväningen ska kommunicera aktuella samhällsutmaningar utifrån ämnena naturvetenskap, teknik, matematik och hållbar utveckling. Vattenutställningen är därmed först ut i en strategisk utveckling av Navet.

3. Förstudie fördjupad kalkyl och detaljerad plan

Före projektstart kommer en förstudie att genomföras innehållande nedanstående moment:

- Inventering av nuvarande förutsättningar i lokalen
- Tekniska utredningar
- Detaljerad investeringsbudget
- Detaljerad projektplanering
- Riskanalys
- Plan för besöksmålets erbjudande under byggperiod
- Klargörande av investeringens påverkan på Navets driftsekonomi

4. Uppskattad investeringskostnad

Total investering uppskattas till 5 000 tkr där kostnaderna kommer att fördelas enligt följande:

- **Arkitekt:** konstruktionsritning (samt eventuellt bygglov och bygglösning) 100–200 tkr. Här krävs kompetens inom estetik, logistik, tillgänglighet, belysning samt våtrumshantering.
- **Byggentreprenad** inklusive rivning, grundläggande byggnation, tekniska installationer såsom el och belysning, specialanpassningar för utställningssystem, akustik, projektytor och VVS-installationer, el och styrsystem etc. Det är särskilt viktigt med vattensäker byggnation och ytmaterial samt rutiner för rengöring och vattenbyte etc. 2 500 tkr.
- **Belysning och ljudsättning:** ca 300 tkr.
- **Interaktiva stationer**, 15-20 stycken, ca 50-100 tkr/station. Totalt ca 2 000 tkr.

Ovan uppställning är en uppskattad investeringskostnad, en mer detaljerad investeringsbudget tas fram inom ramen för projektets förstudie.

5. Drift och kostnadsbild över tid

Livslängd: Minst 10 år
Avskrivningskostnad: 500 tkr/år
Underhåll och drift: 50 tkr/år

Nedanstående tabell visar uppskattad avskrivningskostnad perioden 2025-2031 i tkr.

Anskaffning, år	Benämning	Anskaffningsvärde, tkr	Livs-längd	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
2017-2024	Bef inventarier & installationer	5 185	5-10 år	661	661	637	518	380	219	131
2025	Teknik eventhall KUBEN	1 500	5 år	100	300	300	300	300	200	
2026	Vattenutställning	5 000	10 år		250	500	500	500	500	500
Summa		11 685		761	1 211	1 437	1 318	1 180	919	631

6. Nyttokalkyl och effekter för verksamheten

Den nya vattenutställningen förväntas bidra till:

- Bibehålla goda besöksiffror
- Stärkt profilering av Navet som kunskapsaktör inom vatten och klimat
- Nya aktuella skolprogram
- Profilering, utbud och aktiviteter gentemot en äldre målgrupp (unga och vuxna)
- En mötesplats för samverkan med VA-sektor, förvaltningar och akademi
- Flerfaldigt användbara miljöer för projekt, events och kommunikation

Att genomföra en nyinvestering jämfört med att rusta upp befintlig avdelning är motiverat utifrån befintlig avdelnings tekniska skick, behovet att nyttja ytan till mer relevant och aktuell kommunikation samt möjligheten att förnya och förstärka Navets samhällsroll.

7. Samverkan och samfinansiering

Vattenfrågan blir en alltmer viktig angelägenhet i samhället. På nationell, regional och lokal nivå finns aktörer som utifrån olika perspektiv är mycket engagerade i frågan. Utställningen planeras och genomförs därför i bred samverkan. Samverkansparter kommer att kunna bidra med viktig kompetens och resurser inom områden som vattenhantering, klimat, risker, teknik och pedagogik. Förutom Navets investering om 5 000 tkr, finns även möjlighet för samverkansparter att bidra ekonomiskt till specifika delar av upplevelsen. Detta kan ske genom finansiering av utvalda stationer, innehållsutveckling eller specialiserad teknik. Flera parter är redan knutna till satsningen och under hösten 2025 fortsätter arbetet med att etablera och fördjupa samarbeten med exempelvis VA-bolag, samhällsbyggnadsförvaltningar, miljöförvaltningar, forskning, företag och andra relevanta aktörer. En eventuell samfinansiering är emellertid frivillig och innebär enbart ett tillskott och en möjlighet att göra utställningen ännu bättre. Navets investering är inte beroende av extern finansiering för att kunna genomföras.